

ALKALMAZOTT IRODALOM- ÉS MŰVÉSZETSZOCIOLÓGIA (2024-2025)

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet/Tanszék	Magyar Irodalomtudományi Intézet
1.4 Szakterület	Nyelvészet és irodalomtudomány
1.5 Képzési szint	Mesteri képzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom, mesteri képzés

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Alkalmazott irodalomszociológia LME2111						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. T. Szabó Levente habilitált egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Zabán Márta egyetemi adjunktus						
2.4 Tanulmányi év	Mest 1	2.5 Félév	1	2.6. Az értékelés módja	írásbeli feladatok, szóbeli vizsgák	2.7 A tantárgy típusa	kötelező

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 gyakorlati foglalkozás	2
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám		melyből: 3.5 előadás		3.6 szeminárium/labor	
A tanulmányi idő elosztása:					
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					28
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					50
Szemináriumok / házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					50
Konzultáció					10
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	140				
3.8 A félév össz-óraszama	196				
3.9 Kreditszám	8				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	nincsen
4.2 Kompetenciabeli	CEFR B2 szintű angol nyelvtudás (vagy valamely világnyelv hasonló szintű ismerete a mesteri felvételi elvárásai szerint)

5. Feltételek

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	vetítő, internethozzáférés, laptop, hangszórók
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	szemináriumi terem, vetítő, internethozzáférés, laptop, hangszórók

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	• C1.1: Alapvető irodalomszociológiai képzetek értése és használata gyakorlatban. A társadalomtudományos nyelvezet értő és reflexív használata irodalmi jelenségek esetében. Irodalomszociológiai módszerek gyakorlati használatának képessége. • C 3.2. Az alapvető irodalomszociológiai viták átlásának képessége. Szakmai projektek kimunkálásának alapvető képessége az alkalmazott irodalomtudomány területén • C 4.2. Szakmai vélemény artikulált és árnyalt megfogalmazása irodalom / művészet és társadalom összefonódását érintő kérdésekben • C 6.2. Értő és árnyalt irodalmi értelmezések kimunkálása a szakirodalomban megfogalmazott helyzetekből és megoldásokból kiindulva.
Általános kompetenciák	• CT2: Csapatmunkában való korrekt együttműködés. Szakmai-munkahelyi szerepek árnyalt használata az alkalmazott irodalomtudomány működésének megértése céljából. • CT 3.: Olyan alkalmazott és gyakorlati projektek kivitelezésének képessége, amelyeken keresztül belátható a társadalomtudományi ihletésű alkalmazott irodalomtudomány működése (például múzeumszociológiai projektek, kulturális iparágak, társadalmi egyenlőtlenségek felszámolásának kísérlete alkalmazott irodalmi, művészeti és színházi projektek révén stb.)

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A tantárgy hiánypótló jellegű, a bölcsész alapképzésből kimaradt ilyen jellegű diszciplínákat pótlandó, tágas bevezető az irodalom- és művészetszociológiák legfontosabb kortárs témaköreibe és problémafelvetéseibe.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A tárgy a szociológiai gondolkodás friss kutatásainak irodalom- és kultúratudományi alkalmazhatóságát kívánja megismertetni a hallgatókkal, alkalmazott, gyakorlatias módon, de eközben módszertanilag is visszakapcsolja a legfontosabb kortárs irodalomszociológiai irányzatokat a társadalomtudományokhoz. Sajátos célkitűzései közül a legfontosabbak: - az irodalomszociológiai kérdésfelvetés alapjainak elsajátítása - az alapvető irodalomszociológiai nyelv értő és kritikus átgondolása - az alapvető kvalitatív és kvantitatív irodalomszociológiai módszerek megértése és gyakorlatban való használata

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Alkalmazott irodalomtudomány	Problémafelvetés és az irodalomolvasó hallgatók érintettségének kiderítése	
2. Kulturális politikák a mindennapokban		
3. A szerzői jog mint kulturális politika: történet és jelen		
4-5. Eltérő médiumok és eltérő művészeti/ irodalomszociológiák	Problémacentrikus, gyakorlati jellegű	
6 Szociológiai jellegű múzeumi gondolkodás és a megőrzés új kulturái irodalom- és művészetszociológiai nézőpontból	Idem	

7. A kulturális turizmus és a kulturális örökség irodalomszociológiai nézőpontból		
8. Foglalkozása: író. Az irodalmi piac történeti és jelenkori vizsgálatai a szerzői jogtól az irodalmi feketepiac kutatásáig	Idem	
9. Milyen az író és a művész, ha csoportban van? Az irodalmi és művészeti csoportok szociológiája	Idem	
10-11. Irodalmi alfabetizációs kutatások	Idem	
12. Az irodalmi eszmetörténet szociológiai nézőpontból	Idem	
13. Az irodalmi nacionalizmus és a nemzetépítés folyamatai	Idem	

8.2 Szemináriumok

1. Alkalmazott irodalomtudomány 2. Mire jó a cultural policy és hogyan készítsünk kulturális politikai dokumentumokat? A kulturális fővárosok megtervezésének kortárs tapasztalata és a „kulturális ipar” Takáts József: Európa magyar kulturális fővárosa. Budapest vagy Pécs?, <i>ÉS</i> 2004 (48. évf.), 14. sz., 17. 3. Kulturális kalózkod. A szerzői jog kortárs és történeti problémái irodalom- és művészetszociológiai perspektívából T. Szabó Levente: „A modern magyar szerzőség feltalálása és ideológiái: a szerzői jog első magyar törvényéről, <i>Helikon</i> 2011, 4. sz., 570-591. 4-5. A színházi élet szociológiájának kérdései Kerényi Ferenc, A régi magyar színésznők névhasználatáról = <i>Uő., Színek, terek, emberek. Irodalom és színház a 18-19. században</i>, Ráció, Budapest, 2010, 139-144. 6. Az irodalmi és művészeti muzeológia a szociológiai alapozású múzeumelméletek felől Ébli Gábor, <i>Kortársunk-e a modern művészet? Jelenkori művészettörténet a tengerentúl múzeumaiban</i> = <i>Uő., Hogyan alapítsunk múzeumot? Tanulmányok a művészet nemzetközi intézményrendszeréről</i>, Vince Kiadó, Budapest, 2011, 51-66. 7. A kulturális iparágak és a heritage industries Balogh János Mátyás: Napilapok és pénzintézetek kapcsolata a dualizmus korában, <i>Médiakutató</i> 2007. nyár (https://mediakutato.hu/cikk/2007_02_nyar/05_napilapok_penzintezetek_kapcsolata) 8-9. Az irodalmi értelmiség történeti szociológiai értelmezési lehetőségei Balázs Eszter, <i>Az intellektualitás vezérei. Viták az irodalmi autonómiáról a Nyugatban és a Nyugatról (1908-1914)</i>, Napvilág Kiadó, Budapest, 2009, 139-196.	Didaktikai módszerek	Megjegyzések

10-11. Alfabetizációs kutatások Hansági Ágnes: Kánonon innen és kánonon túl. Megjegyzések a „gyerekirodalmi kánon” és a „gyerekirodalmi klasszikusok” kérdéséhez = Mesebeszéd. A gyerek- és ifjúsági irodalom kézikönyve, szerk. Hansági Ágnes, Hermann Zoltán, Mészáros Márton, Szekeres Nikoletta, FISZ, Budapest, 2017, 33-52. Arató László: A populáris regiszter az irodalomtanításban = Irodalomtanítás a harmadik évezredben, szerk. Sipos Lajos, Krónika Nova, 2006, 897-903. (https://mek.oszk.hu/22000/22017/22017.pdf) 12. Az irodalmi (politikai és kulturális) eszmetörténet lehetőségei Joris-Karl Huysmans: <i>A külön</i> 13. A nemzetépítés és az irodalmi nacionalizmus mint irodalomszociológiai probléma Leerssen, Joep, ”Viral Nationalism: Romantic intellectuals on the move in 19th-century Europe”. <i>Nations and Nationalism</i> 17/2, 2010, 257-71.		

9. A szakmai testületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- *Az Irodalom- és művészetszociológia* c. tárgy jelenlegi formájában az irodalomnak és művészeteknek a legváltozatosabb társadalmi környezeteire és felhasználásaira kívánja érzékenyvé tenni a hallgatókat.

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	vizsga az előadások és az irodalomjegyzék alapján		2/3
10.5 Gyakorlati foglalkozás	gyakorlati irodalomszociológiai dokumentumok és elemzések elkészítése (6 feladat / félév / 1,5 pont feladatonként), szemináriumi foglalkozás	egyéni visszajelzés a MT rendszerében a leadást követő hét munkanapban	1/3

10.6 Vizsgakövetelmények

A kötelező szemináriumi írásbeli gyakorlatokon és olvasmányokon túlmenően - a hallgatók eltérő érdeklődését, igényét és szakosodását figyelembe véve -, a kötelező irodalmat három olvasmánycsomagba rendeztük. Az elsőben módszertani tételt bíró írások, a másodikban irodalom- és művészetszociológiai esettanulmányok, a harmadikban pedig idegen nyelvű tanulmányok és könyvek találhatók. (Abban az esetben, ha a hallgató a jegyzékben szereplő világnyelvek egyikén – ebben az esetben angolul, németül, franciául, olaszul – sem olvas, valamely általa ismert, az alapképzésen abszolvált idegen nyelven választunk közösen szakirodalmat.) *A mindenki számára kötelező, közös olvasmányokon túlmenően mindenik olvasmánycsomagból még egy-egy olvasmányt kell választani* igény és érdeklődés függvényében. (Az online adatbázisokban és az egyetemi könyvtárakban szabadon fel nem lelhető szakirodalom digitálisan hozzáférhető a tárgy MT-mappájában.)

A tantárgy érdemjegyének összetétele: gyakorlati irodalomszociológiai dokumentumok és elemzések elkészítése, a

gyakorlati foglalkozásról hozott minősítés (az érdemjegy 1/3-a) és az előadás értő ismeretét és a szakirodalom ismeretét és alkalmazását felmérő vizsga (az érdemjegy 2/3-a). Két szeminárium mulasztható.

I. Kötelező szakirodalmi olvasmányok

Febvre, Lucien – Martin, Henri-Jean, *A könyv születése. A nyomtatott könyv és története a XV-XVIII. században*, Osiris, Bp., 2005.

Hites Sándor, Goethe és az irodalmi önaukción, *Studia Litteraria* 2021/3-4., 289-306.

Kalla Zsuzsa, *Dolgozószoba mint műalkotás. Jókai Mór relikviái a Petőfi Irodalmi Múzeumban = Az irodalom emlékezete. Tanulmányok az irodalmi muzeológiáról*, szerk. Cséve Anna, Lenkei Júlia, Sulyok Bernadett, Petőfi Irodalmi Múzeum, 2004, 117-139.

Mazsu János, A dualizmus kori értelmiség társadalmi forrásainak főbb változási tendenciái, *Történelmi Szemle* 1980/2., 289-308.

Szalisznyó Lilla, A Nemzeti Színház kasszája: színműírói honoráriumok a 19. század közepén, *Irodalomismeret* 2021/4., 20-55.

Takáts József, Eszmék, beszédmodok vagy szövegek. Előadás a politikai eszmetörténet-írás módszertanáról = T. J., *A megfelelő ötvözet. Politikai eszmetörténeti tanulmányok*, Osiris, Bp., 2014, 9-28.

T. Szabó Levente, Az irodalmi hivatásosodás és az írói szolidaritás új formái a 19. század közepén: a Magyar Írói Segélyegylet esete, *Irodalomtörténet* 2008/2., 347-376.

T. Szabó Levente, Irodalmi kalózok, iparlovagok, üzerek. A negatív érzelmek szerepe a magyar irodalmi kapitalizmus korai történetében, *Irodalomismeret* 2022/1., 21-45.

Szajbély Mihály, Bohóc a falon. Jókai Mór *Egy lengyel történet* című novellája és a populáris irodalom, *Irodalomtörténet* 2017/2., 176-199.

Török Zsuzsa, Periodika-tudomány, periodika-kutatás: az angolszász paradigma, *Irodalomtörténeti Közlemények* 2022/2., 221-245.

II. Az alábbi három olvasmánycsomagból egy-egy (azaz összesen három) olvasmány választandó érdeklődés és szakosodás függvényében:

I. olvasmánycsomag

Pierre Bourdieu, *A művészet szabályai. Az irodalmi mező genezise és struktúrája*, ford. Seregi Tamás, Budapesti Üzleti és Kommunikációs Főiskola, 2013.

Deák Ágnes, *Suttogások és hallgatások. Sajtó és sajtópolitika Magyarországon 1861-1867*, Osiris, 2018.

Fábián Laura et al., *Könyv és olvasója. A 14-16. századi könyvkultúra interdiszciplináris megvilágításban*, MTA-ELTE HECE, Budapest, 2018. (két tanulmány szabadon választható a kötetből érdeklődés függvényében)

Gyimesi Emese: Szendrey Júlia irodalmi pályafutása. Társadalomtörténeti kontextusok, Ráció, Bp., 2021.

Hauser, Arnold, *A modern művészet és irodalom eredete. A manierizmus fejlődése a reneszánsz válsága óta*, ford. Görög Livia, Gondolat, 1980.

Hauser, Arnold, *A művészet szociológiája*, ford. Görög Livia, Gondolat, 1982.

Labádi Gergely, *A magyar episztola a felvilágosodás korában. Műfaj- és médiatörténeti értelmezés*, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2008.

Monok István, A hagyományos világ átváltozásai. Tanulmányok a XVIII. századi magyarországi könyvtárak

történetéhez, 2018. (*A központi gyűjtemények kialakítása és a nemzeti identitás épülése c. egység*)

Helikon. Irodalomtudományi Szemle 2011/4. (az *Új gazdasági kritika* címet viselő tematikus szám szerkesztője Hites Sándor)

Szilágyi Márton, *A költő mint társadalmi jelenség. Csokonai Vitéz Mihály pályafutásának mikrotörténeti dimenziói*, Ráció Kiadó, 2014.

Vaderna Gábor, *A költészet születése. A magyarországi költészet társadalomtörténet a 19. század első évtizedeiben*, Universitas, 2017.

2. olvasmánycsomag

Bodolay Géza: *Irodalmi diáktársaságok 1785-1848*, Akadémiai Kiadó, Bp., 1963.

Bernier, Georges: *Arta și comerțul*, trad. Ileana Șoldea, Meridiane, Bukarest, 1979.

Charle, Christopher, *Intelectualii în Europa secolului al XIX-lea*, trad. Tudor Vlădescu, Institutul European, 2002.

Csáky Móric, *Az operett ideológiája és a bécsi modernség. Kultúrtörténeti tanulmány az osztrák identitásról*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1999.

Chartier, Roger, *Lecturi și cititori în Franța Vechiului Regim*, Ed. Meridiane, București, 1997.

Czeferner Dóra, *Kultúrmisszió vagy propaganda? Feminista lapok és olvasóik Bécsben és Budapesten*, BTK, Budapest, 2021.

Elias, Norbert, *Mozart. Egy zseni szociológiája*. Európa, Bp., 2000.

Granasztói Olga, *Francia könyvek magyar olvasói. A tiltott irodalom fogadtatása Magyarországon 1770-1810*, OSZK-Universitas, Bp., 2009.

Hites Sándor, Kollár Zsuzsanna (szerk.), *Adomány, díj, jutalom, segély. A mecénatúra színváltásai az irodalomtörténetben*, Reciti Kiadó, Budapest, 2022.

Kerényi Ferenc, *Pest vármegye irodalmi élete (1790-1867)*, Budapest, 2002.

Knapp Éva: *Irodalmi emblematika Magyarországon a XVI–XVIII. században*, Universitas, Bp., 2003.

Jacques Le Goff, *Az értelmiség a középkorban*, Magvető, Bp., 1979.

Lazăr Marius, *Paradoxuri ale modernizării. Elemente pentru o sociologie a elitelor culturale românești*, Limes, Cluj, 2002.

Kovács I. Gábor, *Kis magyar kalendáriumtörténet. A magyar kalendáriumok történeti és művelődésszociológiai vizsgálata*, Akadémiai, Bp., 1989.

Révész Emese, *Kép, sajtó, történelem. Illusztrált sajtó Magyarországon 1850-1870 között*, Argumentum–OSZK, 2015.

Szajbély Mihály, *Intermediális randevúk a 19. században. Arany, Kemény, Jókai & Co*, Pannónia Könyvek, Pécs, é. n.

Szilágyi Márton, *Az íróvá válás mikrotörténete a 19. század első felében. Lisznyai Kálmán és az „irodalmi gépezet”*, Reciti, Budapest, 2021.

3. olvasmánycsomag

Charle, Christophe, *The Birth of the Intellectuals 1880-1900*, Polity Press, 2015.

Chartier, Roger, *The Order of Books: Readers, Authors, and Libraries in Europe between the Fourteenth and Eighteenth Centuries*, Stanford U. P., 1994.

Darnton, Robert, *The Business of Enlightenment. A Publishing History of the Encyclopédie 1775-1800*, Harvard university Press, 1979,

Ducas, Sylvie, *La littérature à quel(s) prix? Histoire des prix littéraires*, La Découverte, 2013.

Gelbart, Matthew, *The Invention of „Folk Music” and „Art Music”. Emerging Categories from Ossian to Wagner*, Cambridge U.P., 2007.

Goßens, Peter, *Weltliteratur. Modelle transnationaler Literaturwahrnehmung im 19. Jahrhundert*, J. B. Metzler, 2011.

McCormick, John, *The Victorian Marionette Theatre*, The University of Iowa Press, 2004.

Fausser, Annegret – Everist, Margret, *Music, Theater and Cultural Transfer: Paris 1830-1914*, The University of Chicago Press, 2009.

Leerssen, Joep, *National Thought in Europe: A Cultural History*, Amsterdam U. P., 2006.

Kreuzer, Helmut, *Die Boheme. Analyse und Dokumentation der intellektuellen Subkultur vom 19. Jahrhundert bis zur Gegenwart*, J. B. Metzler, 2000.

Levine, Lawrence, *Highbrow/Lowbrow: The Emergence of Cultural Hierarchy in America*, Harvard U. P., 2002.

Magerski, Christine – Karpenstein-Eßbach, Christa, *Literatursoziologie. Grundlagen, Problemstellungen und Theorien*, Springer, 2019.

Moretti, Franco, *The Bourgeois Between History and Literature*, Verso, 2013.

Pabst, Stephan, *Anonymität und Autorschaft: Zur Literatur- und Rechtsgeschichte der Namenlosigkeit*, Walter de Gruyter, 2011.

Parinét, Élisabeth, *Une histoire de l'édition à l'époque contemporaine (XIXe-Xxe siècle)*, Éditions du Séuil, 2004.

Perkins, David, *Romanticism and Animal Rights 1790-1830*, Cambridge U. P., 2003.

Sapiro, Gisèle – Rabor, Cécile, *Profession? Écrivain*, CNRS Editions, 2017.

Sberlati, Francesco, *Filologia e identità. Una tradizione per l'Italia unita (1840-1940)*, Sellerio, Palermo, 2011.

Smits, Thomas, *The European Illustrated Press and the Emergence of a Transnational Visual Culture of the News, 1842-1870*, Routledge, 2020.

Stead, Evangelia (ed.), *Reading Books and Prints as Cultural Objects*, Palgrave Macmillan, 2018.

Waller, Philip, *Writers, Readers and Reputations. Literary Life in Britain 1870-1918*, Oxford University Press, 2006.

Walter, Michael, *„Die Oper ist ein Irrenhaus“ Sozialgeschichte der Oper im 19. Jahrhundert*, Verlag J. B. Metzler, Stuttgart–Weimar, 1997.